

The problem of settlement amicably at class action proceeding is researched. The rules of class action proceeding should create additional mechanisms of establishing balance between plaintiff group participants' interests to enable the majority to appease certain manifestations of destructive individualism. To affirm articles of the peace it is necessary to hold general meeting of plaintiff group participants. At the same time court should carry out a captious analysis of articles of the peace paying attention to loyalty of all the plaintiff group participants; individuals not involved in class action proceeding and society in general. In order to ensure compliance with free right to dispose of property by plaintiff group participants who are not willing to join articles of the peace, there should be given a possibility to single out their claims for considering them in an individual procedure.

The article states the study of evidence in the case. There are related series of circumstances connected with the whole plaintiff group and should be ascertain foremost at class action proceeding. Topical issue is final legitimation of plaintiff group as plaintiff, subject of claim including not only pointing at but also proving community of plaintiff group interests, unity of its participants' legal views, and amount of characteristic group clarification being determinative for group affiliation and proves needed to confirm it. The author is based on the statement that proper evidence connected with certain plaintiff group participant is possible only on grounds of devising a general formula, establishing the circumstances subjected to be proved and proper evidence list.

Key words: collective production, judicial proceedings, permission of business, administrative rights of the parties, adjournment of a meeting, explanation of the parties.

УДК: 349.4:630*9](477)(045)

Зміна цільового призначення земельних лісових ділянок: правовий аспект

О. Є. Волков,

здобувач відділу проблем аграрного

та земельного права

Інституту держави і права

ім. В.М. Корецького НАН України

Розглянуто правову основу регулювання земельних лісових ділянок за їх цільовим призначенням. Досліджені особливості зміни цільового призначення земельних лісових ділянок, призначених для ведення лісового господарства, та земельних лісових ділянок, які використовують у цілях, не пов'язаних з веденням лісового господарства, виходячи із положень Лісового та Земельного кодексів України.

Ключові слова: *земельна лісова ділянка, цільове призначення.*

Волков А. Е. Изменение целевого назначения земельных лесных участков: правовой аспект

Рассмотрена правовая основа регулирования земельных лесных участков согласно их целевого назначения. Исследованы особенности изменения целевого назначения земель-

© Волков Олександр Євгенович – здобувач відділу проблем аграрного та земельного права Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

ных лесных участков, предназначенных для ведения лесного хозяйства и земельных лесных участков, которые не связаны с ведением лесного хозяйства, исходя из положений Лесного и Земельного кодексов Украины.

Ключевые слова: земельный лесной участок, целевое назначение.

Volkov Oleksandr. The changes in the use of the land plots in forest with intended purpose: legal aspect

This article researches the legal regulation of land plots in the forest with intended purpose. As its stated at the Constitution of Ukraine and the Forest Code of Ukraine, forest is a national wealth which protection is in great need. This rule of law obliges all the parties of forest management to use land plots in the forest straight to their aims. So the main point of the research presents the characteristics of the land plots in the forest with intended purpose to provide forest management and land plots in the forest with intended purpose unrelated to forest management based on the provisions of the Forest Code of Ukraine and Land Code of Ukraine.

Key words: land plot in the forest, intended purpose.

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин використання лісового фонду збільшується, тому процес зміни цільового призначення земельних лісових ділянок набуває більшої актуальності. На різних етапах цього процесу проявляються проблеми правового регулювання, що спонукає до подальших наукових досліджень цієї сфери земельно-лісових відносин. Необхідність реформування пов'язана із недосконалістю положень Лісового та Земельного кодексів України. По-перше, це складність і тривалість процедури зміни цільового призначення земельних лісових ділянок, по-друге, низка обмежень законодавчого характеру для розвитку цієї сфери лісових відносин. З наукової точки зору, важливо дослідити особливості процедури зміни цільового призначення земельних лісових ділянок та їх поділ на категорії.

Зміна цільового призначення земельних ділянок пов'язана з низкою суспільних проблем. Адже часто йдеться про необхідність спрощення цієї процедури та при цьому забезпечення збалансованого ведення лісового господарства, підтримання задовільного стану лісового фонду тощо. Ліси є національним багатством України, що вказує на їх важливе суспільне значення та необхідність охорони.

Зважаючи на важливість лісів та їх особливий правовий режим, закріплений у Конституції України, питанням їх збереження, відновлення, окремим аспектам зміни цільового призначення земельних лісових ділянок приділялася увага у працях Г. І. Балюк, А. П. Гетьмана, П. Ф. Кулинич, В. П. Непийводи, Ю. С. Шемшученка, М. В. Шульги та ін.

Однією з проблем, яка не втратила своєї актуальності, є потреба вдосконалення етапів зміни цільового призначення земельних лісових ділянок.

Основним нормативно-правовим актом, який регулює використання земельних лісових ділянок, є Лісовий кодекс України, прийнятий у 1994 році. До його змісту неодноразово вносилися зміни, хоча дотепер невіршеними залишилася низка питань. Зокрема, йдеться про зміст поняття «земельна лісова ділянка». У ст. 1 Лісового кодексу України зазначено, що вона являє собою земельну ділянку лісового фонду України, з визначеними межами, яка надається та вилучається у землекористувача чи власника земельної ділянки для ведення лісового господарства або інших суспільних потреб відповідно

Кожна земельна ділянка незалежно від форми власності чи використання має конкретне цільове призначення, яке окреслюється встановленими законодавством межами використання земельної ділянки громадянами та юридичними особами та реалізується уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування⁷.

Виходячи з правового регулювання земельних лісових ділянок, доцільно поділяти їх за цільовим призначенням:

1) земельні лісові ділянки, що використовують для цілей, не пов'язаних з веденням лісового господарства;

2) земельні лісові ділянки, що використовують для цілей, пов'язаних з веденням лісового господарства.

При використанні земельних лісових ділянок для цілей, не пов'язаних з веденням лісового господарства, правовий режим залежатиме від категорії земель. Для цього необхідно враховувати поділ на категорії, передбачений ч. 1 ст. 19 Земельного кодексу України: а) землі сільськогосподарського призначення; б) землі житлової та громадської забудови; в) землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення; г) землі оздоровчого призначення; ґ) землі рекреаційного призначення; д) землі історико-культурного призначення; е) землі лісогосподарського призначення; є) землі водного фонду; ж) землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення⁸. Отже, правовий режим земельних лісових ділянок залежить від категорії землі, може мати змішаний характер та не обов'язково належить до земель лісогосподарського призначення.

Розглядаючи використання земельних лісових ділянок для цілей, не пов'язаних з веденням лісового господарства, необхідно розуміти, що вони мають не менш важливе суспільне значення, ніж інші земельні лісові ділянки, призначені для такого роду господарства. Підставою для такого тлумачення законодавства є Розділ V «Ведення лісового господарства» Лісового кодексу України. Проаналізувавши зазначені положення Кодексу, доцільно виділити основні підстави для зміни цільового призначення земельної лісової ділянки:

1. У разі її перебування у державній або комунальній власності може здійснюватися:

а) зміна цільового призначення без зміни землекористувача;

б) передача цієї земельної лісової ділянки іншому землекористувачу;

в) у разі добровільної відмови її власника або землекористувача;

г) продажу у власність іншої особи у разі добровільної відмови землекористувача;

д) вилучення та надбання у власність чи користування іншій особі.

2. У разі її перебування у приватній власності фізичних чи юридичних осіб може відбуватися:

⁷ Кулинич П. Ф. Цільове призначення та цільове використання земель за новим земельним кодексом України [Електронний ресурс] / П. Ф. Кулинич // Юстиніан. – 2002. – № 3. – Режим доступу : <http://justinian.com.ua/article.php?id=495>.

⁸ Земельний кодекс України : кодекс від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III (з наст. змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

а) передача цієї земельної лісової ділянки іншому землекористувачу в разі добровільної відмови її власника або землекористувача;

б) викуп такої земельної лісової ділянки для суспільних потреб та передача у власність або користування іншій особі.

Окремо необхідно виділити зміну цільового призначення земельних лісових ділянок з метою їх використання для цілей, не пов'язаних з веденням лісового господарства, із земель запасу. Правове регулювання використання таких ділянок здійснюється на підставі ст. 122–132 Земельного кодексу України. Особливістю такого роду правових підстав можна вважати їх відведення за проектами землеустрою. Також основними підставами зміни цільового призначення земельних лісових ділянок з метою їх використання для цілей, не пов'язаних з веденням лісового господарства, із земель запасу можна виділити:

а) передачу цієї земельної лісової ділянки іншому землекористувачу в разі добровільної відмови її власника або землекористувача;

б) продаж такої ділянки у власність іншій особі;

в) зміну цільового призначення без зміни землекористувача, що не зобов'язує проводити земельні торги.

Аналіз статей 57-62 та Розділу V «Ведення лісового господарства» Лісового кодексу України підтверджує, що зміна цільового призначення земельних лісових ділянок для цілей, не пов'язаних з веденням лісового господарства, являє собою заходи, що не пов'язані з раціональним використанням, охороною, відтворенням природних властивостей земельних лісових ділянок тощо.

Порядок використання земельних лісових ділянок для цілей, пов'язаних з веденням лісового господарства, передбачає переведення їх до нелісових земель. Для більш точного розуміння поняття «нелісові землі» необхідно звернутися до ст. 5 Лісового кодексу України, де вказано, що вони є землями, зайнятими сільськогосподарськими угіддями, водами й болотами, спорудами, комунікаціями, малопродуктивними землями тощо, які надані в установленому порядку та використовуються для потреб лісового господарства. Зауважимо, що в Україні діє Порядок видачі дозволу на переведення земельних лісових ділянок до нелісових земель у цілях, пов'язаних із веденням лісового господарства, без їх вилучення у постійного лісокористувача або відмови в його видачі, переоформленні, видачі дубліката зазначеного дозволу. Цей Порядок визначає процедуру видачі органом виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим, територіальними органами Держлісагентства за погодженням з органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим, обласними, Київською, Севастопольською міськими держадміністраціями дозволу на переведення земельних лісових ділянок до нелісових земель у цілях, пов'язаних із веденням лісового господарства, без їх вилучення у постійного лісокористувача або відмови в його видачі, переоформлення, видачі дубліката зазначеного дозволу. В разі прийняття рішення про переведення земельних лісових ділянок до нелісових земель у цілях, пов'язаних із веденням лісового господарства, обласними, Київською, Севастопольською

міськими держадміністраціями таке рішення погоджується Міністерством екології та природних ресурсів України⁹.

У процесі зміни цільового призначення земельних лісових ділянок вважаємо доцільним виділити окремі етапи. На першому етапі власники земельних лісових ділянок, фізичні чи юридичні особи, мають подати заяву або клопотання, до органу державної влади або до органу місцевого самоврядування про початок процедури зміни цільового призначення земельних лісових ділянок. На другому етапі уповноважені органи державної влади або органу місцевого самоврядування перевіряють можливість зміни цільового призначення такої ділянки та визначають перелік необхідних документів. Варто зауважити, що правовою прогалиною у цьому питанні можна вважати відсутність чітких строків розгляду заяв. Третій етап являє собою заключну стадію процедури зміни цільового призначення земельних лісових ділянок, адже стосується погодження документації. На цьому етапі також відсутні строки виконання органами державної влади або органами місцевого самоврядування своїх повноважень.

У разі переведення земельних лісових ділянок до складу нелісових земель відбувається зміна їх правового режиму, тому їх основна мета – це ведення лісового господарства. Основні положення закріплені у Розділі V «Ведення лісового господарства» Лісового кодексу України, який передбачає використання земельної ділянки для здійснення заходів з охорони, захисту, раціонального використання та розширеного відтворення лісів, забезпечуючи: загальне та спеціальне використання лісових ресурсів, використання корисних властивостей лісів, відтворення лісів, підвищення їх продуктивності, здійснення охорони лісів від незаконних вирубок, шкідливого впливу тощо.

Відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання розпорядження земельними лісовими ділянками» з метою недопущення фактів порушення інтересів держави і суспільства під час відчуження та зміни цільового призначення земельних лісових ділянок Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Міністерства оборони України, Державного агентства лісових ресурсів України та Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру до законодавчого врегулювання питань запобігання зловживанням у цій сфері не дозволяється прийняття рішень про надання згоди на вилучення ділянок, їх передачу у власність та оренду зі зміною цільового призначення, окрім суспільно необхідних випадків¹⁰. Ці положення призвели до збільшення відмов у погодженні проектів землеустрою щодо вилучення земельних ділянок зі складу земель лісогосподарського призначення.

⁹ *Порядок* видачі дозволу на переведення земельних лісових ділянок до нелісових земель у цілях, пов'язаних із веденням лісового господарства, без їх вилучення у постійного лісокористувача або відмови в його видачі, переоформлення, видачі дублікату зазначеного дозволу : постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2013 р. № 982 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/982-2013-%D0%BF>.

¹⁰ *Деякі питання* розпорядження земельними лісовими ділянками : розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2008 р. № 610-р (з наст. змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/610-2008-%D1%80>.

Отже процедура зміни цільового призначення земельних лісових ділянок являє собою комплекс заходів, передбачених Лісовим та Земельним кодексами України, Законами України «Про Державний земельний кадастр», «Про державну експертизу землепорядної документації» та «Про землеустрій», Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель», Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Деякі питання розпорядження земельними лісовими ділянками» та іншими нормативно-правовими актами. Комплексний характер цього процесу проявляється у різноманітності категорій земель, їх врегулюванні земельно-лісовим законодавством. Крім того, на цей процес впливає багатоетапність. Для вирішення основних проблем при зміні цільового призначення земельних лісових ділянок необхідно звернути увагу на вдосконалення змісту основних правових понять, встановлення чітких строків виконання своїх повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування. У контексті адміністративної реформи варто забезпечити спрощення цієї процедури, зокрема, шляхом зменшення кількості необхідної документації та зняття обмежень при наданні згоди на вилучення ділянок, їх передачу у власність та оренду із зміною цільового призначення, окрім суспільно необхідних випадків.

Зважаючи на важливість об'єкта дослідження для подальшого реформування законодавства та державного апарату, цей напрям досліджень є перспективним. Наступним кроком у вдосконаленні правового регулювання зміни цільового призначення земельних лісових ділянок є внесення змін до законів України «Про Державний земельний кадастр», «Про державну експертизу землепорядної документації» та «Про землеустрій», Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання розпорядження земельними лісовими ділянками» для спрощення процедури зміни цільового призначення земельних лісових ділянок.

Volkov Oleksandr. The changes in the use of the land plots in forest with intended purpose: legal aspect

This article researches the legal regulation of land plots in the forest with intended purpose. As its stated at the Constitution of Ukraine and the Forest Code of Ukraine, forest is a national wealth which protection is in great need. This rule of law obliges all the parties of forest management to use land plots in the forest straight to their aims. So the main point of the research presents the characteristics of the land plots in the forest with intended purpose to provide forest management and land plots in the forest with intended purpose unrelated to forest management based on the provisions of the Forest Code of Ukraine and Land Code of Ukraine. Over the last years due to economic development the use of the forest land increased by the private individuals and legal entities. There are different situations which should be taken into concern according to their social meaning or problems with the restriction to change the category of the land plot in the forest in Ukrainian legislation. Such processes lead to the analysis of the ways to improve the legal regulation in the field of usage land plots in forest with intended purpose. They mostly concern the specific problems in the preparation of documentation for state bodies and limitation for changing the status and purposes of the land plots in the forests in Ukrainian legislation. The Forest Code of Ukraine and Land Code of Ukraine are the main legal acts in this sphere which means further changes in procedure in their provision straight to the simplification of this process.

Key words: land plot in the forest, intended purpose.